Skaftárhreppur

Í faðmi elds og ísa

Landstórt sveitarfélag-fátt fólk

Íbúafjöldi I

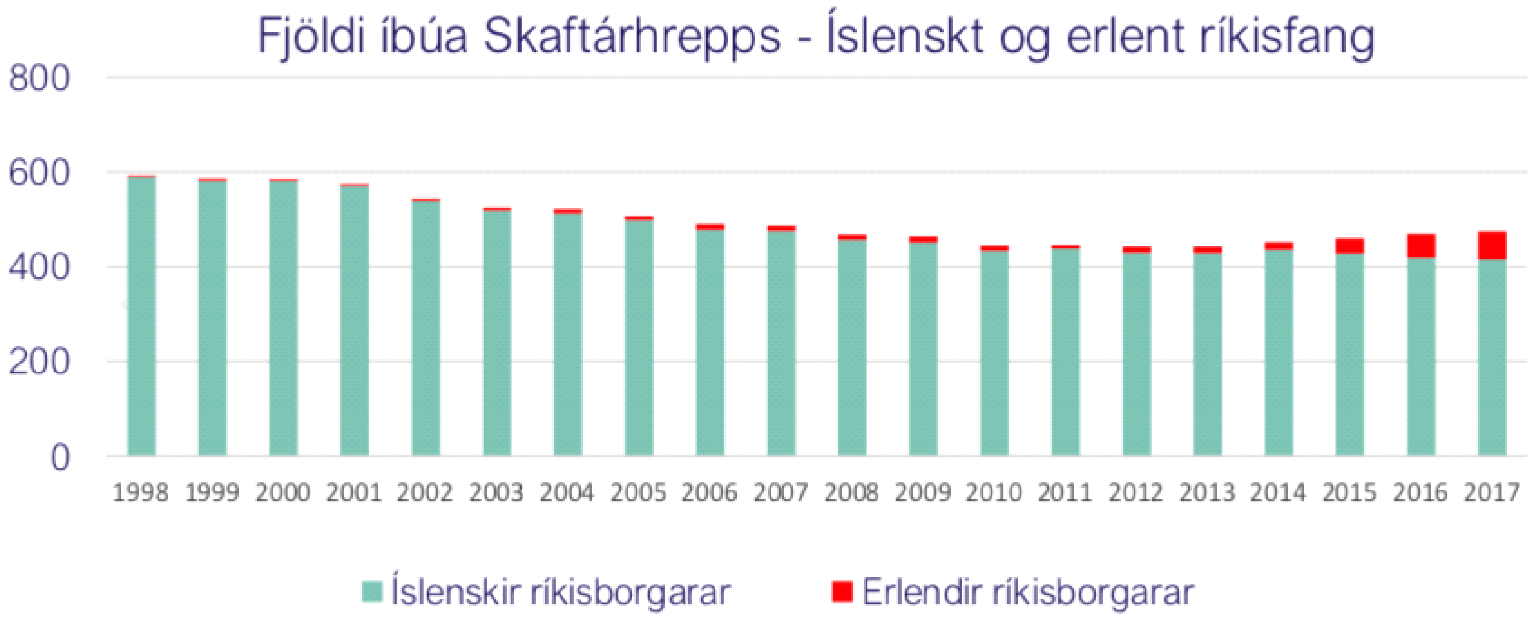

Pínulítil samfélög bera líka ábyrgð

- Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna eru lögð til grundvallar við gerð stefnumótunar Skaftárhrepps
- Hreppurinn er líka hluti af heiminum
- Sömu verkefni í litlum samfélögum og þeim sem stærri eru

Anna Lilja Þórisdóttir
annalilja@mbl.is

„Ef Sameinuðu þjóðirnar setja markmið fyrir heiminn, þá hljóta þau að eiga við um Skaftárhrepp. Því hann er líka hluti af heiminum og við stöndum frammi fyrir nákvæmlega sömu verkefnum og heimsbyggðin."

Þetta segir Eva Björk Harðardóttir, oddviti Skaftárhrepps, en þar fer nú fram vinna við mótun stefnu og aðalskipulags í anda heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun. Það er líklega í fyrsta skiptið sem þau markmið eru lögð til grundvallar í slíkri vinnu hér á landi.

Heimsmarkmið SÞ voru sett árið 2015, þau eru flokkur 17 markmiða og 369 undirmarkmiða sem taka til alls heimsins, og ber aðildarríkjum SÞ að ná þeim fyrir 2030. Meðal markmiðanna eru jafnrétti kynjanna, sjálfbærni, ábyrg neysla og framleiðsla, aðgerðir í loftslagsmálum og hreint vatn. Þau markmið sem Skaftárhreppur hyggst leggja áherslu á eru sjálfbærni, náttúruvernd, framleiðni í atvinnulífi með fjölbreyttum tækninýjungum og nýsköpun í ferðaþjónustu. Einnig eru uppi hugmyndir um að koma á fót þekkingarsetri um loftslagsmál í hreppnum.

Í Skaftárhreppi Eva Björk Harðardóttir, oddviti Skaftárhrepps, til vinstri og Eva Magnúsdóttir, ráðgjafi hjá Podium, sem leiddi stefnumótunarvinnuna.

Eva Björk segir að þegar ljóst hafi verið að tímabært væri að taka upp stefnumótunaðalskipulag Skaftárhrepps og farið að huga að því hvaða markmið íbúar sveitarfélagsins gætu sameinast um hefði fljótlega komið í ljós að nærtækast væri að horfa á heimsmarkmiðin. Allur gangur hafi verið á því hvernig sveitarstjórnarfólk á svæðinu hafi tekið í hugmyndina þegar hún kom fyrst upp. Sumum hafi fundist markmið SÞ vera helst til fjarlæg og óvíst um hvort þau ættu við, en skipt um skoðun þegar þeir hafi farið að kynna sér málin.

„Einhverjir sögðu að þetta væri svolítið langt frá okkar veruleika, en allir sem komu að þessu voru tilbúnir til að kynna sér þessa hugmynd með opnum huga. Ég get ekki merkt annað en að íbúar og sveitarstjórnarfólk sé almennt áhugasamt og jákvætt."

Áskoranir í umhverfismálum

Eftir að ákveðið hafði verið að fara þessa leið hófst stefnumótunarvinna sem leidd er af Evu Magnúsdóttur, ráðgjafa hjá Podium. Meðal þess sem til stendur er að halda íbúafundi og koma á fót málefnahópum. Þá verður unnið með sum markmiðanna í nefndum þar sem fjallað verður nánar um útfærslu á þeim.

Spurð hver séu helstu verkefnin sem sveitarfélagið stendur frammi fyrir og hvernig nýta megi heimsmarkmiðin við lausn þeirra segir Eva Björk að meðal þeirra séu áskoranir í umhverfis- og loftslagsmálum. „Það er gríðarleg áskorun fyrir svona lítið samfélag að reka sig á skilvirkan og ábyrgan hátt. En við erum að fást við sömu vandamál og öll önnur, t.d. varðandi frárennslis- og sorpmál sem eru einn af stærri málaflokkum margra sveitarfélaga og heimsmarkmiðin eru góður leiðarvísir við að leysa þau."

Minni hentistefna

Eva Björk segist binda vonir við að þessi notkun heimsmarkmiðanna við stefnumótun sveitarfélagsins verði til þess að hún verði skilvirkari. „Ég er viss um að þessi nálgun hjálpar okkur við að verða faglegri og kemur í veg fyrir hentistefnu hverju sinni. Ég tel líka að stefnan verði meira til langtíma og að markmiðin verði góður leiðarvísir. Þó að við séum pínulítið samfélag, þá berum við jafnmikla ábyrgð og allir aðrir í heiminum. Þessi markmið snúast um velferð fólks, sem er helsta verkefni sveitarfélaganna."

Skaftárhreppur

- Sveitarfélagið Skaftárhreppur varð til árið 1990 við sameiningu fimm hreppa: Hörgslands-, Kirkjubæjar-, Leiðvalla-, Skaftártungu- og Álftavershrepps.
- Í byrjun ársins voru tæplega 600 íbúar skráðir til heimilis í Skaftárhreppi.
- Eini þéttbýliskjarninn í sveitarfélaginu er Kirkjubæjarklaustur.
- Skaftárhreppur nær yfir 7% af Íslandi, en íbúar þar eru eingöngu um 0,16% af íbúafjölda landsins.

Heimsmarkmiðin sem regnhlíf yfir skipulagsvinnu sveitarfélaganna

- Mikilvægt er að sveitarfélög, fyrirtæki og einstaklingar taki höndum saman um að vinna í anda heimsmarkmiðanna þar sem þau eru hjálpartæki við að mæla hvernig þjóðir hlúa að sjálfbærni og hagsæld til framtíðar. Að taka fyrsta skrefið strax er mikilvægt og að mæla árangurinn er nauðsynlegt.

Sameiginlegt átak sveitarfélaga

- Síðastliðið sumar steig Samband íslenskra sveitarfélaga það gæfuspor að stofna samráðsvettvang sveitarfélaganna um loftslagsmál og heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun. Vettvangnum er ætlað að greiða fyrir umræðu á vegum sveitarfélaga og samstarfi í loftslagsmálum og sjálfbærri þróun.
- Afurðin er vinnuhópur sem hefur það hlutverk að útbúa verkfærakistu fyrir sveitarfélögin sem vonandi auðveldar þeim innleiðingu.

Verkefnin okkar

- Skipulagsmál sveitarfélaga
- Sorpmál
- Frárennsli
- Umhverfismál
- Íbúar

Stefnumótun- Gildin okkar:

- Virðing
- Jákvæðni
- Samstaða
- Sjálfbærni

Gildi Skaftárhrepps

VIRÐING

Sýnum einstaklingum og gestum sveitarfélagsins virðingu sem og náttúrunni sem umlykur sveitarfélagið.

SAMSTAÐA

Sýnum samstöðu og samkennd og byggjum upp sterkt og gott samfélag þar sem allir njóta sín.

JÁKVÆÐNI

Með jákvæðni að leiðarljósi byggjum við upp samfélag þar sem íbúar og gestir eru ánægðir og líður vel.

SJÁLFBÆRNI

Við leggjum áherslu á sjálfbæra þróun samfélagsins á öllum sviðum.

HEIMSMARKMIÐIN

Markmið Sameinuðu þjóðanna
um sjálfbæra þróun

Spegill, spegill, herm þú mér:

Stefnuyfirlit Skaftárhrepps

Framtíðarsýn: Að vera eftirsóknarvert sveitarfélag þar sem heiðarleiki, samheldni, jafnræði, virðing og bjartsýni einkennir öfluga uppbyggingu

Hlutverk

- Þróun byggðar í sátt við náttúru
- Að styðja við sjálfbæra þróun atvinnulífs
- Tryggja aðgengi að þjónustu
- Að virða lýðræði
- Tryggja innleiðingu heimsmarkmiða

Markmið

- At tryggja innleiðingu heimsmarkmiða
- Að hafa sjálfbærni að leiðarljósi
- Að vernda náttúruna
- Nýsköpun í sjálfbærni
- Öflugir innviðir

Lykilverkefni

- Innleiðing heimsmarkmiða
- Aðalskipulag
- Umhverfismál
- Verndun
- Nýsköpun

Sjálfbærni

Sveitarfélagið ætlar að leggja áherslu á sjálfbæra þróun samfélagsins á öllum sviðum

Heimsmarkmiðin í heimabyggð

- Heimsmarkmiðin, tökum þau heim.
- Sveitarfélag sem frumkvöðull.
- Ný stefna Skaftárhrepps.
- Ný umhverfisstefna.
- Nýtt aðalskipulag.
- Lýðræði og jafnrétti.

HEIMSMARKMIÐIN

Markmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun

Í hvernig sveitarfélagi viljum við búa?

- Niðurstaðan þarf að sýna hver eru forgangsmálin
- Hver á að vera sérstaða svæðisins?
- Hvernig getum við tengt málaflokkana við heimsmarkmiðin og unnið þá áfram í anda þeirra?
- Mælanleg markmið?
- Raunveruleg markmið – ekki grænþvottur

Verkefni sem tengjast heimsmarkmiðum

9 NÝSKÖPUN OG UPPBYGGING

Treysta innviði
Tæknimál
Nýsköpun
Afþreying
Nýting vatns
Nýting vinda
Þekkingarsetur

11 SJÁLFBÆRAR BORGIR OG SAMFÉLÖG

Tryggja húsnæði
Sjálfbær samgöngutæki
Tryggja náttúruperlur
Ábyrg byggðaþróun
Sjálfbær nýting náttúruauðlinda
Umhverfisstefna
Loftgæði

13 AÐGERÐIR Í LOFTSLAGSMÁLUM

Markmið í skipulagi
Endurnýjanleg orkuframleiðsla
Minnka losun
Auka endurvinnslu
Minnka mengun
Hlúa að vistkerfum
Sjálfbær nýting sjávarafurða
Bæta frárennsli

3 HEILSA OG VELLÍÐAN

Innflutningur matvæla
Sérfræðiþjónusta
Forvarnarfræðsla
Markmið í umhverfismálum
Fullnaðarframleiðsla

7

V

NÆSTU SKREF

- 1. Forgangsröðun verkefna - Verkefnahópur um heimsmarkmiðin.
- 2. Tímasetning verkefna - Verkefnahópur um heimsmarkmiðin.
- 3. Samræma aðalskipulag og skýrslu um heimsmarkmið.
- 4. Söfnun á umhverfislegum tölfræðiupplýsingum.
- 5. Sorpmálin í vistferilsgreiningu.
- 6. Kolefnisjöfnun - hvernig? Skógrækt/Votlendi.
- 7. Niðurstöður kynntar á íbúafundi í október.

	Verkefni	Aðgerð	Mælikvarðar	Ábyrgur	Lok
3 HEILSA OG VELLÍÐAN	Innflutningur matvæla	Fræðsla	Hráefnisnotkun úr heimabyggð	Atvinnumálanefnd	
	Aukin sérfræðiþjónusta	Skoða rafræna þjónustu	Rafræn þjónusta og kostnaður	Fræðslunefnd	
	Efla forvarnarfræðslu	Fræðsla hefst fyrr	Fræðslufundir	Fræðslunefnd	
	Markmið í umhverfismálum	Skipulag endurvinnslu bílar, orkunotkun	Endurvinnsla moltugerð, rafbílar	Umhverfisnefnd	
	Fullnaðarframleiðsla	Fræðsla um nýsköpun	Fjöldi fræðslufunda,	Atvinnumálanefnd	
9 NÝSKÖPUN OG UPPBYGGING	Treysta innviði	Rafmagn, samgöngur	Rafbílar, hleðslustöðvar,vegagerð	Sveitarstjórn	
	Tæknimál	Aðgengi að UT og fjarskiptum	Vinna með ríkinu	Umhverfisnefnd	
	Nýsköpun f. ferðamenn	Fræðsla og ráðgjöf	Samstarf við klasa	Atvinnumálanefnd	
	Hvetja til afþreyingar	Hampa því sem vel er gert	Uppskeruhátíð sveitarfélagsins	Atvinnumálanefnd	
	Nýting vatns og vinda til raforkuframleiðslu	Skipulag svæðis	Fjöldi nýrra fyrirtækja/vara	Atvinnumálanefnd	
	Þekkingarsetur um loftslagsmál	Koma rekstri í gang	Skipuleggja rekstur	Sveitarstjórn	
11 SJÁLFBÆRAR BORGIR OG SAMFÉLÖG	Tryggja húsnæði	Húsnæðisáætlun	Lóðaframboð tryggt	Sveitarstjórn	
	Sjálfbær samgöngutæki	Rafbílar	Rafbílar, hleðslustöðvar	Sveitarstjórn	
	Tryggja náttúruperlur	Samvinna-Katla Geopark/ Vatnajökulsþjóðgarður/landeigendur	DMP áætlun	Umhverfisnefnd	
	Ábyrg byggðaþróun	Aðalskipulag með tilliti til KG VÞ og HM	Nýtt aðalskipulag	Skipulagsnefnd	
	Sjálfbær nýting náttúruauðlinda	Tryggja náttúruperlur með aðgengi	Sjálfbær náttúruauðlind	Umhverfisnefnd	
	Umhverfisstefna, loftgæði	Markmiðasett stefna	Reglur um flokkun og umgengni	Umhverfisnefnd	
13 AÐGERÐIR Í LOFTSLAGSMÁLUM	Markmið í aðalskipulagi	Landnýting, skógur, samgöngur	Votlendi, skógrækt, umhverfismálum	Skipulagsnefnd	
	Endurnýjanleg orkuframleiðsla	Varmadælur/hringrennsli/loftvarmi	Nýta frárennsli, orkunotkun	Umhverfisnefnd	
	Minnka losun CO2	Endurheimt vistkerfa, endurvinnsla, rafbílar	Fjöldi trjáa, x% votlendi, kolefnisjöfnun	Umhverfisnefnd	
	Auka endurvinnslu	Minnka sorpmyndun, nytjagámur, molta	X% endurunnið, vefsíða	Umhverfisnefnd	
	Minnka mengun	Minnka rusl í sjó, dregið úr plastnotkun	Banna plast, plokka	Umhverfisnefnd	
	Grunnvatn	Koma í veg fyrir að óhreinsað skólp komist í grunnvatn eða sjó	Hreinsistöð	Umhverfisnefnd	
	Hlúa að vistkerfum	Jökulár renni óhindrað til sjávar, jurtir	Hreinsa strendur	Umhverfisnefnd	
	Þekkingarsetur	Nýsköpun og þróun vegna loftslagsbreytinga	Málþing og fundir, störf	Sveitarstjórn	
	Sjálfbær nýting sjávarauðlinda	Hvatnig til fyrirtækja að nota íslenskt hráefni	Auka sölu á svæðinu	Umhverfisnefnd	
	Bæta frárennslismál	Úttekt	Þrepaskipt frárennsliskerfi	Umhverfisnefnd	

Margt smátt gerir eitt stórt